

A Fővárosi és Pest megyei Vadászkamara lapja

JÓ VADÁSZATOT!



XIX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

Hírlevél

- Búcsúzunk
- A hermelin
- Erdei szalonka -monitoring
- Afrikai sertéspestis
- Genetikai vizsgálatok
- Madárodúk és etetők kihelyezése
- Bodrogi Gyula Inárcson

Mottó:

*Sose fordítsd vadászfegyvered csővét
olyasmí felé, amit nem akarsz eltalálni!*

MEGHÍVÓ

Tájékoztatjuk a kedves vadásztársakat, hogy az OMVK Fővárosi és Pest megyei Területi Szervezete beszámoló küldöttgyűlését 2021. július 3-án 8:30 órától tartja Gödöllőn, a Királyi Kastély Lovarda termében. Ezen a gyűlésen a 2017. május 27-én megválasztott küldöttek vehetnek részt, akik számára a beszámoló tervezete névre szólóan elküldésre kerül.

*Macsek Lajos
elnök*

Kedves Vadásztársak!

Az OMVK Fővárosi és Pest megyei Területi Szervezete Sportvadász Osztályának ülését az Országos Magyar Vadászkamaráról szóló (1997. évi XLVI.) törvény, valamint az Alapszabály szerint, 2021. július 3-án 10 órára hívom össze Gödöllőre, a Királyi Kastély Lovarda termébe, az alábbi napirenddel:

1. Beszámoló – Macsek Lajos elnök
2. Megyei sportvadász küldöttek megválasztása
 - Jelölőbizottság megválasztása
 - Szavazatszámoló Bizottság megválasztása
3. Szünet (Jelölőbizottság összegyűjti a jelölteket)
 - A Jelölőbizottság ismerteti a Küldöttjelöltek listáját
4. Szünet (Szavazólapok elkészítése)
 - Küldöttválasztás
5. Szünet (Szavazatszámolás)
 - A Szavazatszámoló Bizottság ismerteti a megválasztott Küldöttek névsorát

*Dr. Antal Gergely
alelnök*

Parkolni az V. kapun behajtva, az ott kialakított parkolóban lehet.

A rendezvények helyszínére történő belépés a hatályos járványügyi szabályok betartásával történhet. (A maszkot ne felejtse otthon, a védettségi igazolványt a belépéskor kérhetik!)

Kedves Vadásztársaim!

Eltelt négy év, újra választás előtt állunk. Úgy gondolom, illik ilyenkor számvetést készítenünk az eltelt időszakról. Megválasztásunkkor azt hittük, gyorsan lezárulnak az elkövetkező két évtizedre szóló vadászterület kijelölése miatti viták, nyugodt évek köszöntenek ránk, semmi sem fogja akadályozni az alkotó érdekképviseleti munkát.

A jogszabályi változásoknak köszönhetően – Kamaránk bevételeinek növekedésével – működésünkhöz szükséges anyagi forrás jelentősen megnőtt. Ennek köszönhetően működtetni tudtuk a Vadgazdálkodási Alapot. Hiszem és az ellenőrzések is azt mutatják, hogy a pályázó vadászatra jogosultak szakszerűen használták fel az elnyert támogatásokat. Őszintén remélem, hogy a főként vadászterületek élőhelyfejlesztésére és a ragadozó gazdálkodásra fordított összeg megyénk apróvad állományának növekedésében is megmutatkozik, hiszen szememben ez lesz a legfőbb indikátor.

Többek között a főváros egyre növekvő forgalma és a parkolási problémák miatt, vezetőségünk a megyei küldöttek támogatása mellett úgy döntött, hogy irodánkat Gödöllőre költöztetjük. Ezért vásároltuk meg a Kastély melletti műemlék épületet az OMVK által kapott támogatásból. Jelenleg a felújítási és átépítési tervek engedélyeztetése folyik. Ha minden a tervek szerint történik, a következő évben már beköltözhető lesz az épület.

Azért voltak nehézségeink is. Előbb a madárinfluenza, majd az afrikai sertéspestis járvány ébresztett rá bennünket, hogy új kihívásokat kell kezelnünk. A COVID járvány pedig nemcsak a vadászat, hanem a világ működését is alapjaiban változtatta meg. Szigorú, soha nem látott intézkedéseket kellett meghozni.

Mi vadászok némileg szerencsésnek mondhatjuk magunkat, igaz, feltételekkel, de gyakorolhattuk tevékenységünket. Hivatásos vadászaink után

bértámogatásban részesültünk. Tudom, hogy ez részben érdekképviseletünk tevékenységének is köszönhető.

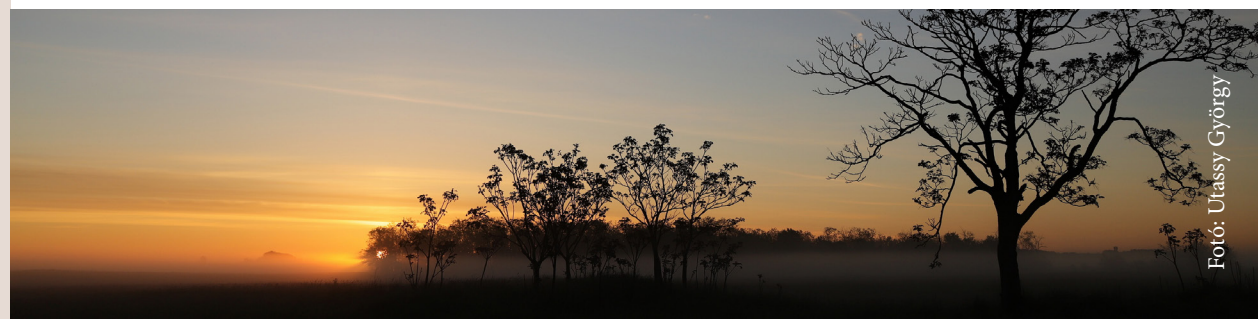
Sajnos nem sikerült bevezetnünk a vadászjegy kártyás rendszerét, de a vadászjegy érvényesítési lehetőségét személyes megjelenés nélkül, a világháló lehetőségével élve bevezettük. Persze ez csak rész megoldás, de úgy gondolom, hogy a járvány alatt ez is nagyban megkönnyítette az ügyintézt. Augusztus 27-28-án, a Gödöllői Királyi Kastélyban kerül megrendezésre, az OMVK Fővárosi és Pest megyei Területi Szervezete közreműködésével szervezett Országos Vadásznapi. Ez egyben a szeptember 25. – október 14. között a Hungexpo területén megrendezésre kerülő, Vadászati Világkiállítás egyik nyitó rendezvénye. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

A leköszönő tisztségviselők nevében szeretném megköszöni minden választónknak a bizalmat. Az OMVK Országos Elnökségének a támogatást és rengeteg segítséget. Külön köszönetet szeretnék mondani saját jelenlegi és volt munkavállalóinknak áldozatos munkájukért.

A Vadászkamara minden megyei szervezete négyévente új vezetőséget választ, majd a megyei küldöttek az új országos elnökségnek adnak megbízást a következő ciklusra. Mindenkit arra biztatok, hogy éljen a lehetőséggel és a választásokon való részvételével aktívan járuljon hozzá a következő vezetőség megválasztásához.

A következő ciklus új vezetőségének kitartást, erőt kívánok, képviseljék odaadással a főváros, és a megyénk, valamennyi vadásztársunk érdekeit. Azaz az ígérettel búcsúzom, hogy támogatni fogom munkájukat.

Macsek Lajos



Búcsúznak elhunyt vadásztársainktól

Ki gondolta volna, hogy a XXI. században is megtörténhet, hogy ránk szakad a világ, felborul az életünk?

Olvastunk ugyan a középkori pestis járványról, a spanyolnátháról, a gyermekparalízisről, meg az Eboláról..., majd jött a hír Kínában kitört a COVID járvány. / Messze van, gondoltuk.... /

Pedig volt száj és körömfájás, veszettség, madárinfluenza, afrikai sertéspestis...

Azután a vírus megérkezett hozzánk is. Megváltoztatta alaposan az életünket, természetesen a vadászatot is.

Egyre másra jött a hír, ki fertőződött meg és kivel már csak az örök vadászmezőkön találkozhatunk.

Mindegyikünknek vannak személyes történetei... Kemenes Miklóstól a Börzsönyi Borostyán Vadásztársaság nevében Viski Csaba vadásztársunk mondott búcsúbeszédet. Két hét múlva a járvány következtében Tőle is búcsúztunk.

Gondoljunk most azokra a vadásztársainkra, akik már nem lehetnek közöttünk.

Rácz Gábor



Fotó: Utassy György

Igaly Diánára, a koronglövészet királynőjére emlékezünk

Az egész sport- és vadásztársadalmat megdöbbenettette az április eleji hír, amit sokan egyszerűen még most sem akarunk, nem tudunk elhinni: Igaly Diána elment. Még csak 56 éves volt. Lelkében pedig ennél is sokkal fiatalabb. Belül az utolsó leheletéig ugyanaz a lelkes, végtelenül kedves, szikrázó lány maradt, akit kamaszként ismerhettünk meg az egyre rangosabb skeetversenyeken. Soha, senki mellett nem tudott úgy elmenni, hogy ne aranyozza be a napját néhány kedves szóval, a mosolyával, pusztá jelenlétével. S ha nem tudjuk, talán nem is kell őt elengednünk. Velünk, bennünk él, ott van a lőtereken átfújó csendes tavaszi szellőben, az aranyárga napsütésben, a lőpor imádott füstfelhőjében és minden repülő korongban.

Szívbeli barátnője, Göbölös Ibolya kétszeres világ- és négyszeres Európa-bajnok skeetlövő visszaemlékezésével búcsúznak tőle. Vasváry Erzsébettel hárman alkották a híres magyar női skeet csapatot 1990-től 2003-ig, számos érmet hozva hazánknak. Ők voltak a híres „Aranylányok”. Két világbajnoki és négy Európa-bajnoki címet szereztek, illetve számos 2. és 3. helyezést értek el. Rengeteg időt töltöttek együtt, nem csak a versenyeken és a felkészülések, edzések során, de szabadidejükben is. Göbölös Ibolya szerint Igaly Diána akaratereje példaként szolgálhat mindannyiunknak, ahogyan az az alázat is, amit sportja iránt tanúsított. Példa előttünk koncentrációs készsége, vidámság, jókedve, ám szerinte valójában nem lehet kiválasztani egy-egy tulajdonságát vagy cselekedetét, Diána egyszerűen minden tetteivel példát mutatott.

„Igaly Diána nemcsak a versenysportot, hanem a vadászatot, ezzel együtt a természetet is nagyon szerette. A természet, a virágok, a fák, a madarak és a vadállatok számára a tiszteletet jelentették. Ezt az érzést a szüleitől hozta magával, akikkel gyakran járta az erdőt. Később, amikor felcseperedett, és világossá vált, hogy a lövészet – amelyben olyan tehetséges volt – igen komoly szerepet játszik az életében, vadászvizsgát tett. Az apróvad vadászata közelebb állt a szívéhez, de egyszer

örömmel újságolta, hogy elment egy disznólesenre, ahol meglőtte élete első vadkanját.

Néhányszor mindhárman – Diána, Vasvári Erzsébet és én – eleget tettünk egy-egy meghívásnak, és fácánvadászatokon vettünk részt. Az egyik ilyen emlékezetes összejövetel Ricsén történt, ahol rendkívül jókedvű, kalandos és eredményes két napot töltöttünk el.

Az Ő versenysportjához közel állt a természet, de nemcsak azért, mert az edzések, versenyek a szabadban zajlanak. A versenyekre való felkészülésben is nagy szerepet játszott a természetközeli élet. Kiegészítő sportként rengeteg féle fizikai edzést kipróbált, de a futás volt az, amit igazán megszeretett. Kikapcsolta, felüdítette, és az állóképességét ezzel tartotta szinten. Erdőszéli házából, amint volt egy kis ideje, futócipőt húzott, és elindult az erdőbe. Akkor, ha találkozott egy-egy vaddal, már nem a vadászat jutott eszébe. Mindig megállt, és megcsodálta a szépséges állatokat. Volt szerencsém sétálni Vele szeretett erdejében, ahol elmesélte, hol találkozott egy-egy rókával vagy fácánnal...

Igy a természet és a benne rejlő rengeteg csoda sokkal többet jelentett számára, mint pusztán erdő, mező, rét – neki inkább fantasztikus lehetőség volt a környezetünk megismerésére és megővésére.”

Göbölös Ibolya – Mizsei Bernadett



Többen lettek az égi vadászok... - Szabó Ferenc



Megdöbbenve fogadtuk a lesújtó hírt. Azt tudtuk, hogy kórházban fekszik, de azt gondoltuk, hogy a COVID-ot is legyőzi, mint oly sok más akadályt. Sajnos ezúttal a rossz győzött. Nehéz lesz feldolgozni hiányát. Néha még hallani véljük dohányízű, rekedtes hangját. Csibikém...

Most is tele volt tervekkel. Feladatokat osztott, számon kért, javasolt, szervezett. Ő volt a társaság Elnöke és egyik fő mozgatórugója. Számos tennivalója mellett mindig szakított időt a társaságra.

Ismeretségünk 1984-ben kezdődött egy vendégvadászata alkalmával. Oly annyira magával ragadta az aktív társasági életünk, hogy hamarosan tagtársunkként tisztelhattuk. Rövid időn belül a társaságunk vezetésébe is bekerült. Ott is tapasztaltuk segítőkészségét, atyáskodó jóindulatát. A vadászatai alkalmával is mindig a legnagyobb gondossággal járt el. Egy apró epizód.

Téli este, havas táj, várakozás a kíváncsok kanara, akit már többször is megpróbált terítékre hozni. Még jó lő világnál meg is érzékel, szokott óvatosságával. Most sem ideális a pozíciója, de hosszas mérlegelés után újtára engedi a golyót. A disznó jelzés nélkül elugrik. Kevés vért talál a rálövés helyétől pár méterre. Sokáig keresi a

további jeleket, de sikertelenül. Úgy érzi jól talált, de mégis kevés a vér. Értesíti a hivatásos vadászt, hogy segítsen az utánkeresésben. Vele is folytatják a keresést, de eredménytelenül. Már nagyon késő van. Reggelre halasztják a további kutatást.

Az éj hátralevő részében cudarra fordul az idő. Rengeteg hó hull, viharos a szél is. Megállt az ország. Egy másik vadászunk dél környékén már vadászatra alkalmasnak ítéli meg az időt. Az erdő járhatatlan,

ezért egy út közeli lesre ül ki. Kisvártatva érkezik is egy erős kan. Sikeres lövés után szinte helyben maradt. A természetes jószágot vadásztársi segítséggel be is viszik a városba, mert a vadász ház még megközelíthetetlen. A sikeres elejtésről értesítik Ferit, aki kisvártatva érkezik is a hivatásos vadászunk kíséretében. Mustrálják és becsülgetik a jeles kan trófeáját, a mi Ferinek nagyon ismerős. Vadőrünk észrevesz egy „halásos” sérülést a vadon. A füle frissen van át löve. Őt keresték szinte egész éjjel. Az elejtő vadász Ferink jellemző szavaival mondja, „no, behoztuk a kint hagyott”

Még rengeteg terve volt a területünkön. Szerette volna, hogy a vízgazdálkodás úgy alakuljon a területen, hogy nyáron is legyenek maradék vizek a terület nagy részén. Ezt is örökölni hagyta nekünk, amit legjobb tudásunk szerint szeretnénk is megvalósítani.

Búcsú gondolatként.

„Sokak szerint: nincsenek pótolhatatlan emberek. Talán azért vannak kivételek.”

Nagykőrösi Nagyerdei Vadásztársaság

Prof. dr. Németh János (1933-2021)

Prof. dr. Németh János jogászok generációit oktatta. Polgári Jogi Tanszékvezetője és Rektorhelyettese volt az Eötvös Lóránd Tudományegyetemnek.

Több külföldi és nemzetközi szakmai társaság elnökségének tagja volt, számos hazai és nemzetközi szakmai és magas állami kitüntetés birtokosa.

A rendszerváltás után az Országos Választási Bizottság, majd az Alkotmánybíróság elnöke volt.

A rendszerváltás előtt tagja volt a MAVOSZ országos Fegyelmi Bizottságának, majd 1990 után a MAVOSZ jogutódjaként újra alakult Országos Magyar Vadászati Védegylet elnökségi tagjaként több mint tíz éven keresztül egészen alkotmánybírósági elnökének megválasztásáig folytatta a magyar vadgazdálkodásért és vadászati

tért végzett következetes és önzetlen munkáját.

Halk szavú, örökösen mosolygó derűs kedvű ember volt. Előfordult, hogy fontos tárgyalás előtt a titkárságon mosolyogva tudatta, a bennünket fogadó személy gyermekét tegnap küldte utóvizsgára...

A politikai életünk számos ismert személyisége tanítványa volt.



Kemenes Miklós (1937 - 2021)



Mindig jókedélyű, kicsit mackós természetű, több cikluson át sportvadász al-elnökünk, aki még a száraz tényekből álló beszámolókat is oly derűsen tudta előadni, hogy a közgyűlés tapssal díjazta.

A valaha az első motoros rendőr csapatból az közlekedésrendészet kiemelkedő alakja lett. Kemenes Miklós ezredes vadásztársunk számos szakmai munka szerzője, előadója, televíziós személyisége volt.

Foglalkozása mellett a vadászatnak szentelte életét. Annak a korosztálynak tagjaként kezdte, akik még hátizásos gyalogosvadászként jártak hétvégeken, többnyire még autóbusszon és vonaton.

Évtizedekig a Börzsönyi Borostyán Vadásztársaság elnöke volt, a többszöri változások, és átalakulások alatt sikerült a társaság területét megőriznie, és egybetartania. Fia, és unokája is vadász lett.

Kevesen tudják, hogy kitűnő énekhangja volt, társaságban előtűz volt, nemcsak magyar nótákat, opera és operett dalokkal derítette jókedvre barátait, vadásztársait.

Számtalan rendőrtársa, barátja könnyes szemmel emlékezett rá.

Nemcsak tizenhárom ezer Pest megyei vadász búcsúzik tőle, a Szlovákiai Lévai járás vadásza is.

Az Országos Rendőrkapitányság saját elhunytként méltósággal búcsúztatta.

Dr. Zoltán Attila (1947–2021)



sodott ki. Első figyelmet keltő munkája az 1981-ben megjelent „Vadászfégyver és löismeret” c. kötete. A 80-as évek végén megalapította a Hunor Vadászmagazint, ennek sikere jelentette a belépőt a Nimród Vadászújsághoz, amelynek 1991-től 2019-ig a főszerkesztője volt.

A vadászkönyvek kiadása terén végzett munkája egészen egyedülálló. Külön ki kell emelnünk a 98 kötetes, színes borítású sorozatát, melyet a Dénes Natur Műhely kiadóval közösen adott ki.

Szerepe a Keszthelyi Vadászati Múzeum létrehozásában vitathatatlan. Évtizedeken át számos, mára már ismert és elismert vadászművészt, újságírókat segített pályáján, aktívan részt vett a szakmai és közönségrendezvények, kiállítások – többek közt a FeHoVa – szervezésében. Nagyszerű szervező volt; sok-sok emberrel tartott baráti, szakmai kapcsolatot.

Több vadászati kitüntetést alapított, illetve kezdeményezett. Saját kitüntetései: Nimród Érem, Kamarai Aranyérem, Magyar Nemzeti Vadászrend, Magyar Arany Érdemkereszt. Jó magyar, hitét megtartó, hazáját szerető polgár volt. Feledhetetlen emléke örökkön szívünkben él!



Fotó: Utassy György

A SOKFÉLESÉG SZERELMESE – AZ ÉV EMLŐSE: A HERMELIN



Hyacinthe Rigaud (1701): XIV. Lajos francia király hermelinpalástban (részlet)

„Mily’ fenséges királyi palást” – áradozhattak a korabeli udvar úrhölgyei XIV. Lajos francia király hermelinpalástját látva. Ez a rajongás azóta mit sem változott. A legtöbben ma is lelkesedünk egy-egy csodálatos hermelinbunda láttán, feltéve, hogy azt jogos tulajdonosa, egy állandóan izgó-mozgó hermelin (*Mustela erminea*) viseli. A bundaviseletnek ráadásul, a hermelin esetében, évezredek szabályai vannak: hideg, havas teleken az állat fehérbe öltözik, így olvad bele a hófödte, jeges tájba. Ennek előnye óriási lehet, hiszen vadászat közben sokkal közelebb tudja észrevétlenül becserkészni áldozatát, és így sikeresebb a prédalejtésben. Ugyanakkor a rá

vadászó, nagyobb ragadozók (pl. rókák, baglyok) elől is elrejti a környezetbe olvadó bundaszín, amely nem egy nyúlank testű kisragadozó életét mentette már meg. Nyárra viszont a hermelin tarka bundát ölt. Háta, oldala vörösbarna lesz, csak a hasoldala marad fehér. A fekete farokvég azonban mindkét öltözetben elárulja gazdája valódi kilétét, hiszen az télen-nyáron fekete marad.

Az évezredek szabályozás tehát remekül működik, azaz inkább csak működött az utóbbi évekig, évtizedekig. Mára ugyanis klímánk gyors, egyirányú változása olyan, észrevehető jelenségekkel is jár, mint a hosszú, fagyos, havas telek hosszának és gyakoriságának drasztikus csökkenése. A fehér hermelin a téli éjszakában, a sötét, kopár, talajfelszínen mozogva szinte világít. Talán még könnyebb észrevenni, mint a barna bundás változatot az egyre ritkábbnak számító hótakarón. Nem meglepő tehát, hogy ilyen körülmények között a sikeresebben vadászó és ragadozó elől eredményesebben rejtőzködő, téli bundát egyáltalán nem, vagy csak részlegesen öltő egyedek maradnak fent nagyobb számban, továbbadva utódjaiknak ezt az előnyösebb tulajdonságot. A végeredmény sejthető: idővel teljesen kivész a téli bundás hermelin, csakúgy, mint azok a királyok, amelyek bundájukat palástként viselték. Ez egy szemléletes példa arra, hogy az éghajlatváltozás számos olyan hatással van élő (vagy élettelen) környezetünkre, amelyet elsőre nem is gondolnánk.



Egyre ritkább látvány: télibundás hermelin (Fitala Csaba felvétele)



Hermelin részleges téli bundában (Somogyi László felvétele)

A színváltásban, vagy annak elmaradásában nem figyeltek meg ivari eltéréseket, mindkét nem hasonlóan viselkedik. Más tulajdonságaiban, igényeiben azonban jelentős különbség mutatkozik a két nem képviselői között, amely elsősorban a markáns méretkülönbségre vezethető vissza. Gyakorlatilag azt mondhatjuk, hogy méret tekintetében nincs átfedés közöttük: még a legtermetesebb hermelin asszonyaság önagysága sem éri el a legkisebb hermelin úrfi testméretét. Ennek a különbségnek számos hatása jelentkezik az élet legkülönbözőbb területein. Jelentősen eltér például a két nem táplálékösszetétele egymástól. Míg mondjuk egy 200 gramm testsúlyú nőstény a mezei pocokot akár a járatrendszerébe is üldözve, ebből a mérettartományból zsákmányol a legtöbbet, az akár kétszer akkora hímek a jóval nagyobb termetű pockokat, például a kósza pocokot vagy a pénzmapocokot részesítik előnyben, de az sem ritka, hogy a náluk tízszer nagyobb üreginyulat, vagy olykor akár még mezei nyulat is legyűrik. Táplálékukat egyébként szinte kizárólag zsákmányolással szerzik. Rendkívül elszánt és kitartó vadászok, nem is gondolnánk, hogy szükség esetén milyen ügyesen ejtik el a látványosan nagyobb súlycsoportba tartozó prédáikat is. A testméret hatása a búvóhely-választásban is tetten érhető. Míg a hímek az ürge- vagy hörcsöglyuk mérettartományánál szűkebb járatokba, vagy kövek, sziklák közti keskenyebb hasadékokba nem férnek be, addig a nőstényeknek már a mezei pocok járatrendszernek megfelelő átmérőjű üregek is tökéletes menedéket jelenthetnek. De nemcsak a talajfelszín alatt található járatokat, réseket, re-

pedéseket használják erre a célra, ügyes mászóként egy-egy odúban, faüregben is meg tudják húzni magukat.

A hermelin élőhely-választásában szintén kihívást jelent, hogy mindkét nem igényeinek egyszerre megfelelő területen tud csak megtelepedni, hiszen, ha valahol például a hím nem találja meg életfeltételeit, akkor ott a fajfenntartás bizony bajosan valósulhat meg. Többek között ennek tudható be, hogy Magyar-

országon a hermelin élőhelyválasztása „királyian” igényesnek mondható. Az ország szinte bármely területén megjelenhet ugyan (talán csak a nagy, összefüggő erdőségek belseje kivétel ez alól), amennyiben az a következő szigorú feltételeknek megfelel. Olyan, lehetőleg vízparti „ingatlanokra” csap csak le, amelyeken a biológiai sokféleség, más szóval biodiverzitás kedvezően nagy. Az élőhelyfoltok mozaikjában mindkét nem számára megfelelő búvóhelyeknek, illetve táplálékforrásoknak meg kell lenniük. Az cseppet sem zavarja, ha a zsákmány után a vízbe is be kell merészkednie. Kiváló úszó, így sikeres vadászata nem ritkán a vízben ér véget. Elkerüli azonban az emberek által sűrűn lakott, településközi részeket, ezért sem a baromfiknak, házinyulaknak, sem gazdáiknak nem kell tartaniuk a hermelin fosztogatásától. A mezőgazdasági területek közül az intenzíven használt, nagytáblás, rendszeresen vegyszerezett gazdaságokat szintén messzire elkerüli. Rágcsálógyérítő tevékenységével meghálálja viszont a mezsgyékkel, bokorsávokkal, fasorokkal sűrűn felsabdalt, vegyszermentes, kistáblás, mozaikos, extenzív mezőgazdasági művelést. Látni ugyan ritkán fogja a gazda, de jótékony hatását érezkelheti.

Szerencsés embernek mondhatja magát, aki a természetben hermelinnel találkozhat. A rendkívül óvatos, ügyesen rejtőzködő, elsősorban szürkület után aktív kisragadozó állandó mozgásban van, búvóhelyén kívül szinte sosem áll meg néhány lopott másodpercnél hosszabb időre. Kiváló szaglása, éles hallása már messziről figyelmezteti minden mozgásra, veszélyre. Rádásul

Magyarországon jelenléte kimondottan ritkának mondható a természetben. Igényesen választott előfordulási helyei apró foltok csupán a tájban, és ragadozó lévén, egyedsűrűsége a legjobb élőhelyeken is meglehetősen alacsony. Fotós legyen tehát a talpán, aki kifejezetten hermelinképek készítésére adja a fejét; csak sok időt, kitartást és jó fényeket kívánhatunk neki, a jószerecsse mellett. Sajnos, további rossz hírrel kell szolgálnom azoknak, akik mindenképpen szeretnék hermelint látni: a hazai állatkertek és állatbemutató helyek egyikének sem állandó lakója. Sőt, Európa más részein sem tartják bemutatási céllal. Legalább egy leningrádnyi távolságot kell utaznia annak, aki garantáltan – azaz állatkerti körülmények között – meg szeretné csodálni.

Ritka és láthatatlan. Akkor mégis honnan tudjuk, hogy mennyi van belőlük, hol fordulnak elő, mik az igényeik és mi veszélyezteti őket? Amennyiben erre nagyon rövid választ kellene adnunk, akkor azt mondhatnánk, hogy sajnos nem tudjuk. Nem folyik ugyanis célzott kutatás Magyarországon, melynek célja a hermelin elterjedésének, ökológiájának, vagy viselkedésének vizsgálata lenne. Szerencsére, a hosszabb válasz ennél kicsit árnyaltabb. Egyrészt a hermelin a Föld északi féltékén, a mediterráneumtól északabbra fekvő vidékein akár jelentősebb egyedszámmal is fel-fel bukkan, ezért külföldi vizsgálatokból következtethetünk a hazai viszonyokra is. Másrészt rokon fajokon (elsősorban más kisragadozókon), illetve

hasonló élőhelyen élő egyéb állatfajokon végzett itthoni kutatások, felmérések járulékos adataiként a hermelinnel kapcsolatos fontos információkhoz is juthatunk. Ezek alapján elmondható, hogy a hermelin nem gyakori faj hazánkban, az állományméretét ezres, esetleg szűk tízezes nagyságrendben adhatnánk meg, évszaktól, kedvező vagy kedvezőtlenebb évektől függően. Pontos előfordulási térképet nem tudunk rajzolni, a zárt erdőségek kivételével az egész ország területén, kis, szigetszerű élőhelyfoltokban vannak jelen.

A hazánkban védett, 50 000 forint pénzben kifejezett értékű hermelint veszélyeztető tényezőkkel kapcsolatban szerencsére a palástkészítés miatti elejtést kihúzhatjuk a listáról. Nemcsak azért, mert ma már más a királyi divat, hanem mert az állati szőrméből, különösen a vadon befogott állatok bundájából készült ruhadarabok népszerűsége is jelentősen visszaesett – a prémes élővilág szerencséjére. Mindemelllett a fogságban szőrméjükért tenyésztett, sokszor idegenhonos inváziós emlősök (pl. az amerikai nyércfarmokról Európában) kiszabaduló és elszaporodó példányainak száza vagy ezrei közvetlenül is veszélyeztethetik – többek között – az őshonos hermelinállományt is.

„Cserébe” felvehetjük a veszélyeztető tényezők listájára az élőhelyek – különösen is a vizes élőhelyek – intenzív zsugorodását, az idegenhonos inváziós fajok gyors terjedését, amely az élőhelyek



Hermelin (Dr. Takács András Attila felvétele)

átalakulásával és őshonos fajaink kiszorításával járnak, a szinte mindennel összefüggő, gyors és egyirányú éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásait, a rosszul tervezett mezőgazdasági vegyszerhasználatot és a mindezek együttes hatásaira bekövetkező biodiverzitás-csökkenést. A veszélyeztető tényezők ennél speciálisabb és részletesebb meghatározásához célzott kutatásra, monitorozásra lenne szükségünk, amelynek módszertanát még előtte ki kell dolgozni.

Addig is, nagyban hozzájárhat a hermelin jobb megismeréséhez, ha bárki, aki életében hermelinnel találkozott olyan körülmények között, amikor biztonsággal azonosítani tudta a fajt, tudomásunkra hozná ennek az észlelésnek a körülményeit. Hiszen a terepen sokat mozgó vadászok, természetvédelmi őrök és más, elegendő szakértelemmel rendelkező természetjárók emlékezetében sokáig él egy-egy ilyen különleges találkozás. Erre kívánunk lehetőséget biztosítani a cikk végén részletezett, speciális bejelentési lehetőséggel.

A veszélyeztető tényezőkhöz hasonlóan, a hermelin fennmaradása szempontjából fontos védelmi intézkedések is legnagyobb részben általánosan fogalmazhatóak meg. Ez azt is jelenti, hogy ezek a védelmi intézkedések nem kizárólag a hermelin számára kedvezőek, hanem sok más kisragadozónak, emlősnek, állatfajnak, sőt, őshonos élőlény megőrzésében is segítenek.

Mit üzen tehát nekünk 2021-ben az Év Emlőse: a hermelin?

- A klímaváltozással és annak járulékos, sokszor rejtett negatív hatásaival,
- az állati szőrméből készült ruhadarabok visszaszorításával,
- a biológiai sokféleség megőrzésével, az idegenhonos inváziós fajok terjedésével,
- az extenzív, vegyszermentes mezőgazdasági termelés szükségszerű kiterjesztésével,
- valamint élő környezetünk folyamatos nyomon követésével bizony foglalkoznunk kell!

Az Év Emlőse programsorozat keretében egész évben számos nagyszabású rendezvény népszerűsíti e fürge kisragadozónkat, pályázatok és kulturális programok sokasága várja a természet érté-

keire fogékony kicsiket és nagyokat. A Vadonleső Program keretei közt tervezünk tudományos ülést a hermelin és rokonai megismerésére és védelmére, ismertetésre és játékos szemléletformáló rendezvényeken való bemutatkozást és végül, de nem utolsósorban az immáron hagyományos novemberi Hermelin Gála és Forगतag évszázados eseményt. A rendezvények lehetőségeit, illetve megjelenési formáit a folyamatosan változó járványhelyzethez igazítjuk. Biztosan lesznek olyan programok, amelyekkel csak online formában tudunk jelentkezni. A gyerekeknek, fiataloknak és felnőtteknek egyaránt szóló, kreatív pályázati lehetőségekről, a programok részleteiről és egyéb aktuális „hermelinkedésről” a www.vadonleso.hu oldalon tájékozódhatnak az érdeklődők.

A Vadonleső Programban kifejezetten olyan állat- és növényfajok előfordulási adatait gyűjtjük, amelyek felismeréséhez, azonosításához nem szükséges alaposabb előismeret. Mivel a hermelin nem tartozik a legkönnyebben határozható és gyakran látható fajok közé, ezért most kiegészítésként az előkészítéssel rendelkező önkéntesek részére indítunk egy hermelin-adatgyűjtő kampányt a honlapunkon található, külön felületen. Amennyiben Ön, mint természetismerő ember, találkozott már hermelinnel és annak legfontosabb körülményeire is emlékszik, a hermelin nevében is megköszönjük, ha ezt megosztja velünk. Ehhez nincs más dolga, mint felkeresni a www.vadonleso.hu internetes oldalt, regisztrálni, (vagy ha ezt korábban már megtette, akkor egyszerűen) belépni és a profiloldalán (a jobb felső sarokban a profilképre kattintva) a hermelin-adatgyűjtés aktiválásához az ott található külön jelszó mezőben megadni a „erminea21” betűsort. Ezek után a lap tetején található Fajok legördülő menüben meg fog jelenni a hermelin is a rögzíthető fajok között (a címloldal „Mit láttál?” fajtától kezdve továbbra sem lesz látható). Az onnan kinyíló adatlap kitöltésével és beküldésével Ön is jelentősen hozzájárulhat a hazai hermelin-elterjedés jobb megismeréséhez és ezen keresztül a faj védelméhez is!

Váczai Olivér, Farkas Anna
és Takács András Attila
Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

Az erdei szalonka monitoring-program változásai és a 2021-es év tapasztalatai Pest megyében

2021-ben is folytatódott az Országos Erdi Szalonka Monitoring Program, és ezzel egy újabb négyéves szakasz vette kezdetét. A program célja változatlanul, az Európai Unió Madárvédelmi Direktívájának 9.cikkének (1) bekezdésében foglalt derogáció (az irányelvtől való eltérés) megalapozottságának bizonyítása, kutatási adatokkal való alátámasztása. Így a mintagyűjtések és a szombati napokon történő megfigyelések is egyaránt folytatódnak. Minden vadászatra jogosultnak, aki részt kíván venni a programban, kötelessége mind a két folyamatban szerepet vállalnia. A programban minden olyan bejegyzett vadászatra jogosult részt vehet, aki vállalja a szerződésben és az eljárásrendben leírt feltételek teljesítését, valamint a vele járó anyagi költségeket. A programhoz való csatlakozáshoz, illetve az esetlegesen felmerülő problémák megoldásához, a területileg illetékes megyei koordinátorok nyújtanak segítséget.

Minden részt vevő vadászatra jogosult számára előzetesen kiküldésre került az Országos Erdi Szalonka Monitoring Program megfigyelési és mintagyűjtési eljárásrendje, ami tartalmazza a program keretein belül elvégzendő feladatokat, a program szervezeti felépítését és kiterjedését a VGE-képviselők, a megyei koordinátorok és a monitorinban részt vevők feladataira. Emellett kapott mindenki egy Programindító levelet a 2021-2025 évek vonatkozásán, melyben a programban való részvételhez szükséges adminisztrációs feladatokhoz kaptak segítséget. Az elküldött körlevél tartalmazta a megállapodási szerződést, a hasznosítási kérelem mintáját a megfigyelési adatlap formanyomtatványát, valamint – új elemként – a jogosultak részéről kiadandó, a 2021.évi szalonka monitoring programban és mintagyűjtésben való részvételi engedélyt. Hasonlóan a korábbi monitoring programokhoz, idén is egy négy évre szóló szerződést kellett

kötnie minden, a programban részt vevő vadászatra jogosultnak az Országos Magyar Vadászati Védegylettel. A mintavételezéshez pedig a megyei vadászati hatóságtól kellett megkérni, az elejtésekre vonatkozó mintagyűjtési engedélyeket.

Az idei (2021) évben a megszokottól (12 hetes megfigyelés) eltérően, csak hét héten keresztül kellett a megfigyeléseket elvégezni és a megfigyelési jegyzőkönyveket elkészíteni, majd azokat a megyei koordinátorok részére elküldeni (elektronikus és postai úton is). A megfigyelés, a korábbi évekhez hasonlóan, az év 7. naptári hetének szombati napján (idén: 2021.02.20.) kezdődött és a 13. naptári hét szombatján (2021.04.03.) fejeződött be.

Mivel a megfigyelések minden héten a szombati napokon zajlottak, így annak megzavarását elkerülendő, az elejtéseket a hét többi napjára kellett ütemezni. Szombati napokon a mintagyűjtés tilos! Mivel ez az új időszak rövidebb a korábbi megszokott 12 hetes megfigyelési időszakhoz képest, így a pontos eredmények érdekében, a megfigyeléseket minimum hat alkalommal, voltak kötelesek elvégezni a résztvevők. A megfigyelések



Adult (legalább két éves) erdei szalonka
Nyese Cintia és Dr. Schally Gergely felvétele

a szokásos napnyugta előtti fél órában kezdődtek és az előző évhez képest nem egy órában, hanem 1,5 órában határozták meg annak időtartamát. A megfigyelési adatlapon továbbra is kötelezően megadandó, a belátható távolság. A korábbi években 100x100 méter volt a megadható maximum távolság, melyre a kitöltési útmutató is külön felhívta a figyelmet. Az idei évben csupán annyi volt a kérés, hogy csak olyan távolságot jelöljenek meg a megfigyelők, amelyen belül még biztonsággal fel tudják ismerni a húzó szalonkákat. A jegyzőkönyvben más változás nem történt, a rögzítendő adatok (VGE kód, dátum, legközelebbi település neve, stand név, növényzet jellemzése, időjárási jellemzők, hőmérséklet, szélereősség, csapadék, megfigyelés kezdete, vége, a látott és hallott egyedek száma) megegyeznek a korábbi években kért adatokkal.

Minden évben felhívjuk a monitoring programban résztvevők figyelmét arra, hogy ezeket az adatlapokat (akármennyire is kényelmetlen) pontosan, minden részét kitöltve juttassák el a megyei koordinátorok részére. A későbbi adatfeldolgozás során minden információnak nagy jelentősége van. Azokat, akik rendszeresen hiányos adatlapokat szolgáltatnak be, kizárják a programból, így elesnek a mintagyűjtés lehetőségétől is. Sajnos még ennek tudatában is minden évben előfordul, hogy nem megfelelően kitöltött adatlapok kerülnek beküldésre, vagy nem az előírásoknak megfelelően végzik el vállalt kötelezettségeket, esetleg felszólítás ellenére sem szolgáltatnak adatot.

A mintagyűjtés vadászati tevékenység, így annak szabályait betartva (az elejtéseket az egyéni vadászati naplóban rögzítve és vadgazdálkodási jelentésben feltüntetve), a megfelelő engedélyek birtokában, kizárólag az előre meghatározott standokon vagy azok 500 méteres körzetében történhet. A mintagyűjtés bérvadászati értékesítése továbbra sem engedélyezett!

Az elejtett egyedekre vonatkozó előírások a korábbi évekhez képest nem változtak. Továbbra is

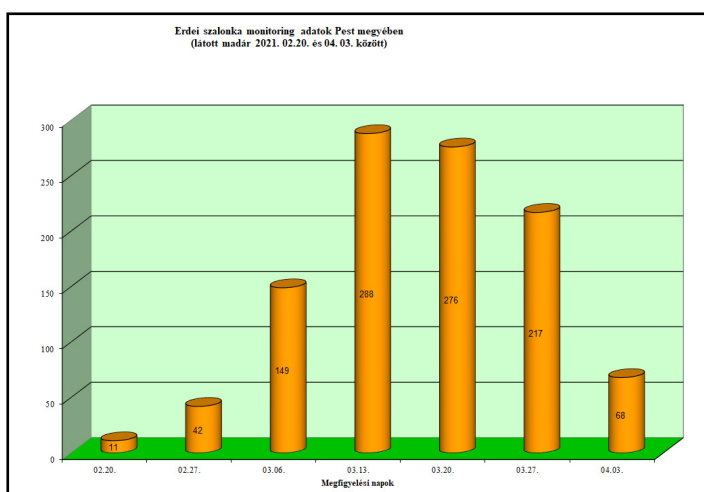
az elejtési jegyzőkönyvben kell a terítékre került egyed jellemzőit feltüntetni, az ivar, a testtömeg és a testhossz meghatározásával. A jegyzőkönyv mellé a szokott módon, az egyedek kifeszített, kiszárított és a kitöltött mintavételi borítékba megfelelően elcsomagolt bal (ennek hiányában, vagy roncsolódása esetén jobb) szárnyát kell elküldeni a Vadgazdálkodási Adattár részére. Az egyetlen kérés az volt, hogy lehetőség szerint ez ne postai úton történjen meg. A járványügyi vészhelyzet a minták átvételét is megnehezítette, így az átadás határideje meghosszabbításra került, valamint lehetőségük volt a jogosultaknak arra, hogy a területi szervezet irodájába hozzák el a mintákat, amiket a megyei koordinátor továbbított az Adattár részére.

A mintagyűjtésre idén, 2021. február 22. és 2021. 04.01. között, - természetesen a szombati napok kivételével - volt lehetőség.

2021. év eredményei:

Idén, 37 vadászatra jogosult területén, összesen 156 ponton végezték el a megfigyeléseket. Az előírt, kötelező hat heti megfigyelést a résztvevők 99%-ának sikerült teljesítenie. Ezúton is köszönjük azoknak a vadászatra jogosultaknak, akik minden kötelezettségüknek eleget tettek és töretlen lelkesedéssel, az előírásoknak megfelelően végezték el a vállalt feladatokat.

Nyese Cintia



A megfigyelési eredményeket a fenti diagram foglalja össze

Afrikai sertéspestis (ASP)

Az afrikai sertéspestis a sertésfélék heveny, lázas általános tünetekkel, testszerte vérzésekkel járó fertőző betegsége, amely általában elhullással végződik. A betegséget vírus (DNS vírusok, Asfarviridae család, Asfivirusus genus) okozza. A betegség - hasonlóan a klasszikus sertéspestishez - az emberre és a sertésféléktől különböző állatokra semmilyen veszélyt nem jelent. Az afrikai sertéspestist sok tankönyv nagy ragályozó képességű betegséggént említi, de ez nincs így, mivel egyidejűleg csak az állomány viszonylag kis része fertőződik és betegszik meg. Az ASP mind hazánkban, mind az EU-ban bejelentési kötelezettség alá tartozó, a nemzetközi kereskedelem szempontjából kiemelt jelentőségű állatbetegség.

Afrikában a betegség fenntartásában varacskos disznóknak és az Ornithodoros lágykullancsoknak (amelyek a betegség valódi vektorai) van kiemelt jelentőségük. Az ASP vírusa a varacskos disznóban szaporodik, de nem betegíti azt meg. Jelen tudásunk szerint Európában az Ornithodoros lágy kullancsoknak kicsi a jelentősége és a vaddisznó állományban egyáltalán nem játszanak szerepet.

Hazai előfordulás: Az afrikai sertéspestis Magyarországon először 2018 áprilisában, Heves megyében, elhullott vaddisznóban került megállapításra. A fertőzés forrása minden valószínűség szerint Ukrajnából, vendégmunkások által illegálisan áthozott hőkezeletlen sertéstermék volt. Ukrajnában ugyanis az ASP mind házisertésekben, mind vaddisznókban számos eset megállapításra került. Ráadásul Ukrajnában - hazánktól eltérően - nincs teljes állami kártalanítás a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségekben elhullott vagy leölt állatok után, ami arra ösztönözheti az állattartókat, hogy eltitkolják állatuk megbetegedését, illetve kármentésként levágják és feldolgozzák a beteg egyedeket. A Heves megyei megállapítást követően a betegség megjelent az Ukrajnával szomszédos Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, majd a Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Békés, Pest és Komárom-Esztergom megyéhez tartozó vadgazdálkodási egységekben is. Ugyan-

akkor hazánk házisertésállományának mentességét mindeddig sikerült megőriznünk.

A kórokozó ellenálló képessége: A betegség kórokozója a környezeti hatásokkal szemben rendkívül ellenálló, rothadó húsból és vérben legalább 4, füstölt, illetve pácolt húsból (sonkában) 6, csontvelőben 8 hónapig is fertőzőképes maradhat. Ráadásul az ASP vírusa a környezetbe kikerülve, vízben akár 4, a talajban akár 7 hónapig is fertőzőesi veszélyt jelenthet. Bár a vízben rövidebb ideig marad fertőzőképes, mint a talajban, a víz mégis nagy kockázatot jelent, mert az ívóvíz esetén a kevesebb vírus részecske elegendő lehet a fertőződéshez. Ezért ajánlott a helyszíni ártalmatlanítás során az elhullott vaddisznót a terület legmagasabb pontján elásni, megelőzendő a talajvíz szennyeződését, illetve a kimosódást. Hőhatásra (60 °C, 60 perc), illetve az ASP vírusára hatékony fertőtlenítőszer alkalmazását követően inaktívulódik. A hatékony készítmények listája Nébih honlapján, az ASP gyűjtőoldalon belül megtalálható. Ezekon kívül 2-4 %-os NaOH és az 5 %-os H-lúg is használható.

Járványtan: A betegségnek a mentes területekre való behurcolásában a fertőzött országokból származó, illegálisan behozott sertés eredetű nyers élelmiszereknek van a legnagyobb jelentősége. Ezt követően, ha a házisertés állomány fertőződött, akkor érintett állományokból származó termékeknek, melléktermékeknek, esetleg élő állatoknak van döntő szerepük a betegség terjesztésében. A melléktermékek közül az ASP esetében is kiemelkedő jelentőségűek az élelmiszerhulladékok (az úgynevezett konyhai moslék), éppen ezért rendkívül fontos, hogy betartsuk az ilyen anyagok etetésére vonatkozó tilalmat. Az előbb említetteken felül a betegség elhurcolható szennyezett járművekkel, eszközökkel, lábbelivel és ruházattal is. Az ASP esetében az ember szerepét különösen ki kell emelnünk, mivel nagyon sok esetben az emberi felelőtlenség a betegség terjedésének az oka (pl. a megbetegedett sertések levágása mielőtt elhullanának és termékeik értékesítése, fertőzött országból származó nyers sertéstermék átcsempé-

szése a határon a tilalom ellenére, élelmiszerhuladéket etetése a tilalom ellenére).

Az első behurcolást követő 2 héten belül csak az állomány mintegy 10 %-a fertőződik és betegszik meg, de a megbetegedett állatok szinte kivétel nélkül elhullanak, és mindez a vaddisznókra is igaz.

A vírusnak a vaddisznó állományba való behurcolása esetén a vaddisznó állományban való természetes terjedésen túl - hasonlóan a KSP-hez - a vaddisznók a házisertés állomány fertőződésének forrásai is lehetnek. Amint a KSP esetében is említettük, egyrészt a fertőzött vaddisznók közvetlenül is érintkezhetnek a nem megfelelő járványvédelemmel rendelkező házisertést tartó telepek állományával. Másrészt komoly veszélyt jelenhet a fertőzött vaddisznók húsa, illetve egyéb termékei, de a házisertéseket tartó vadász akár vérrel szennyezett ruházatával vagy lábbelijével is behurcolhatja saját állományába a betegséget. A fertőzött élő egyedek elhullásuk előtt jelentik a legnagyobb veszélyt társaikra, mivel ekkor ürítik nagy számban a vírust. Az ASP esetében rendkívül fontos az, hogy az ASP miatt elhullott egyedek hullája még hosszú ideig lehet a fertőzés forrása, illetve hogy a hullák maradéktalan összegyűjtése gyakorlatilag lehetetlen.

A balti államokból származó adatok alapján:

- késő ősztől tavaszig, amikor a hőmérséklet nem megy 10-15 °C fölé maximum 4 hónapig,
- tavasztól őszig maximum 4 hétig
- marad a vírus hullában fertőzőképes.

Kórfejlődés: A fertőzés általában szájon át történik, pl. vírust tartalmazó nyál vagy orrváladék felvételével. A vírus a regionális nyirokcsomókban szaporodik el először. A szájon át történt fertőzéskor ez a mandulákban és a torok nyirokcsomóiban történik. Ezt követően tör be a véráramba a vírus és ott kezd keringeni (viraemia alakul ki), ekkor tömegesen szaporodik a fehérvérsejtekben (a monocytákban és a macrophagokban), majd a lépben, a csontvelőben, tüdőben, májban, vesékben és az erek falának belső rétegében (az endothel sejtekben). Ezért testszerte vérzések és vizenyő (oedema) alakul ki. A viraemia tartós. A vírus nagy tömegben ürül a különböző váladékokkal, elsősorban az elhullás előtt néhány nappal. Jelenlegi tudásunk szerint a betegséget kis számban átvészelő egyedek ugyan szerológiailag áthangelődnak, de ellentétben a klasszikus sertéspestissel nem szereznek védelemet és fertőző képesnek kell tekinteni az ilyen állatokat is.

Lappangási idő: Házisertésekben a lappangási idő 4-19 nap, a heveny forma esetében általában 3-4 nap, de előfordul az is, hogy az állat minden előjel nélkül, hirtelen elhullik.

Klinikai tünetek és kórbonctani elváltozások: Az afrikai sertéspestis élő állatokon látható tünetei és az elhullott állatok testének felnyitása után megfigyelhető kórbonctani elváltozásai a vadászterületen a klasszikus sertéspestis tüneteitől és kórbonctani elváltozásaitól gyakorlatilag nem különíthetők el. Ezért az ASP gyanúját egyben a KSP gyanújának is kell tekinteni, de ez igaz fordítva is. A klinikai tünetek alapján akkor kell az afrikai sertéspestisre gondolni, ha az állat a megszokottól eltérően bizonytalanul mozog, vagy bágyadtnak (levertnek) tűnik, esetleg erősen lesoványodott. Az ilyen egyedeket diagnosztikai célból ki kell löni. A házisertések esetén a láz (akár 42 °C) is fontos tünet, de vaddisznók esetében csak annak következményét (bágyattség, levertség) tudjuk megfigyelni.

Az elhullott vagy kilőtt vaddisznókon látható kórbonctani elváltozások, amelyek az ASP-re utalhatnak az alábbiak:

- a) megnagyobbodott és sötét színű lép,
- b) vérzések
 - a veséken (a vese kéregállományában és/vagy a vesemedencében),
 - a lép burka alatt,
 - a mellhártya és/vagy a szívburok alatt,
 - a gyomor és/vagy a bélcsatorna nyálkahártyája alatt,
 - a nyirokcsomókban,
 - a húgyhólyagban (a húgyhólyag nyálkahártyáján).

c) Epehólyagfal ödéma fekélyképződéssel.

Ha a vadász vagy a mintavétellel megbízott egyéb személy az említett klinikai tüneteket vagy kórbonctani elváltozásokat tapasztalja, akkor azt az állategészségügyi hatóságnak (elsősorban a járási főállatorvosnak) azonnal jelentenie kell. A betegség gyanúját az állategészségügyi hatóság erősíti meg vagy zárja ki.

A betegség megállapítása: Ha az állategészségügyi hatóság a betegség gyanúját megerősítette, akkor a betegség megállapítása, illetve kizárása céljából laboratóriumi vizsgálatra mintát kell venni és azt a Nébih Állategészségügyi Diagnosz-



Megnagyobbodott és sötét színű lép (Forrás: Lett Állategészségügyi Szolgálat)



Megnagyobbodott és sötét színű lép (Forrás: Lengyel Állategészségügyi Szolgálat)



Vérzések a vesén (Forrás: Lett Állategészségügyi Szolgálat)

tikai Igazgatóságának legközelebbi telephelyére kell küldeni. Kilőtt egyedek esetében (ideértve a gyanúsak nem minősülő egyedeket is) mandula és véralvadék mintát (a szívből vagy nagy erekből) kell beküldeni. Friss hullák esetében a mandulák, legalább egy bélfordri és egy egyéb (pl. garatmögötti, fültőalatti, áll alatti) nyirokcsomó, valamint a lép és a vese. Rossz állapotban lévő (önemésztett) hulla esetében teljes csőves csont vagy szegycsont. A betegség megállapításához a virológiai vizsgálat pozitív eredménye szükséges. A gyakorlatban a leggyakrabban a vírus genetikai anyagának kimutatására PCR módszert használunk.

A betegségnek valamely terület vaddisznó állományában való előfordulásának kizárása szempontjából az elhullott vaddisznók virológiai vizsgálata döntő fontosságú. Az afrikai sertéspestis esetében az egészségesnek látszó kilőtt vaddisznók PCR vizsgálatainak negatív eredménye alapján – ellentétben a klasszikus sertéspestissel – nem lehet kizárni a vírus területen való jelenlétét. Éppen ezért az elhullott vaddisznók kötelező bejelentésén túl azok szervezett keresése is nélkülözhetetlen.

Megelőzés és védekezés: Az afrikai sertéspestistől mentes országok esetében a legfontosabb feladat a betegség behurcolásának megakadályozása. Az élő állatok, valamint a sertéstől származó termékek nemzetközi, uniós és hazai forgalmazására vonatkozó jogszabályi rendelkezések, az állati eredetű melléktermékek (különösen az élelmiszerhulladékok) takarmányozási célú felhasználásának tilalma, valamint az általános járványvédelmi intézkedések ezt a célt szolgálják. Az Európai Unió minden tagországnak a Bizottság által jóváhagyott, ASP Készenléti Tervvel kell rendelkeznie már hosszú ideje. Ezen felül minden tagországnak – még akkor is, ha mentesek az ASP-től – Nemzeti Akciótervet kellett kidolgozniuk a vaddisznó állomány szabályozásáról 2020. december 31-ig.

A fertőző betegségek elleni eredményes védekezés nem képzelhető el hatékony járványügyi felmérő (un. surveillance) rendszer nélkül, így van ez az ASP esetében is. A járványügyi felmérő rendszeren belül beszélünk passzív és aktív formáról. A passzív formához sorolandó a gyanús egyedek vizsgálata (élő vagy elhullott) és a gyanúsak nem

minősülő, de elhullott egyedek vizsgálata is. Az egészségesnek látszó kilőtt vaddisznók vizsgálata pedig aktív formába sorolandó. Az ASP esetén a passzív forma – elsősorban a hullák vizsgálata – a döntő fontosságú, e nélkül nem lehet képet alkotni a valós járványügyi helyzetről.

Ha a betegség esetleg behurcolásra kerül egy addig mentes terület vaddisznó állományába, akkor meg kell határozni a fertőzött területet (un. II. kategóriájú területet) és a fertőzött területet a mentes területektől elválasztó magas kockázatú területeket (un. I. kategóriájú területet). Ezeken a területeken az uniós és hazai jogszabályokban előírt korlátozó intézkedéseket kell elrendelni. A fertőzött és magas kockázatú területek meghatározását Magyarországon egy erre a célra kidolgozott kockázatelemzési módszer segíti. A fertőzött területen belül azokat vadgazdálkodási egységeket, ahol ASP-vel fertőzött vaddisznókat megtaláltak a szigorúan korlátozott területbe kell sorolni.

Ezt követően minden fertőzött tagországnak Mentésítési Tervet kell kidolgoznia és az EU Bizottságnak jóváhagyásra be kell nyújtania. A Mentésítési Terv összeállításakor a vonatkozó jogszabályokon túl figyelembe kell venni az Európai Bizottság honalapján közzétett, Stratégiai megközelítés az afrikai sertéspestis (ASP) kezelésében az EU számára című dokumentumot (az EU ASP stratégiát). Az EU ASP stratégia szerint az ASP az egyik legjelentősebb és egyben eddig példa nélkül álló állategészségügyi probléma, amellyel a világ valaha szembesült. Az ASP megelőzése, ellenőrzése és felszámolása kiemelt fontosságú kérdés az EU számára, mivel súlyos kockázatot jelent a sertésenyésztés, a vaddisznó populáció és a környezetre nézve is. A vaddisznó állomány Európa számos régiójában jelentősen megnőtt az utóbbi évtizedekben, és ez fontos szerepet játszik e betegség terjedésében és fenntartásában. Éppen ezért a betegség elleni küzdelemben a vaddisznó állomány csökkentése elengedhetetlen. Ennek megfelelően kellett minden tagállamnak az EU ASP stratégia 2020. április végén módosított verziója alapján – amint azt már korábban említettük – Nemzeti Akciótervet készítenie a vaddisznó állomány szabályozásáról, összefüggésben az ASP megelőzésével, ellenőrzésével és leküzdésével. A hazai Nemzeti Akcióterv 2021. januárjában került

kiadásra az ASP Mentésítési terv függelékeként. Azt is meg kell említenünk, hogy az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) 2018 júliusában közzétett tudományos szakvéleményében kimondja, hogy a vaddisznó állomány sűrűségének csökkentése érdekében hozott megelőző intézkedéseknek kedvező a hatásuk mind a területen élő vaddisznók afrikai sertéspestis vírusával való veszélyeztetettségének csökkentésében, mind pedig a leküzdésre szolgáló intézkedésekkel (pl. a hullák összegyűjtésével és ártalmatlanításával) kapcsolatos erőfeszítések mérséklése tekintetében, ha a betegség később mégis behurcolásra kerülne.

Az afrikai sertéspestis ellen hatékony vakcina jelenleg nem áll rendelkezésre. Ennek megfelelően és a fentiek alapján a betegség megelőzéséhez és leküzdéséhez nélkülözhetetlen a hatékony állománygyerítés (elsősorban a süldők és a kocák diagnosztikai kilövése) és az elhullott egyedek minél eredményesebb összegyűjtése és ártalmatlanítása. Az utóbbi azért is különösen fontos, mert a vírus az ASP fertőzés következtében elhullott és meg nem talált egyedek testében marad fenn a területen.

Azt is meg kell említenünk, hogy a jelenlegi járványban fertőződött EU tagországok közül eddig csak Csehországnak és Belgiumnak sikerült mentesülnie az ASP-től. E két ország sikerének a kulcsa az volt, hogy a fertőzés elején kerítésépítéssel lokalizálni tudták a fertőzött vaddisznóállományt és „hagyták”, hogy az ASP a körülkerített területen elpusztítsa a vaddisznóállomány jelentős hányadát. Ezt követően pedig igyekeztek kilőni a területen még megmaradt egyedeket. A kerítés építésnek azonban csak akkor van értelme, ha nagyon valószínű, hogy vírus még nem jutott ki a lezárandó területről (korai felismerés, rendkívül gyors kerítés építés). Ráadásul nem lehet mindenütt kerítést építeni, pl. a domborzati viszonyok, vagy a területen található települések, utak vagy létesítmények miatt. Mindezek miatt hazánkban Pest megye kivételével eddig nem nyílt lehetőség a kerítés alkalmazására. Pest megye esetében egy korábban épült kerítés került felújításra, illetve kiegészítésre, amely nem volt eredménytelen, mert az azzal közvetlenül szomszédos vadászterületeken eddig mindössze egyetlen eset került megállapításra.

Az e fejezetben írottak a betegséggel kapcsolatosan az eddigi tudományos ismereteket, illetve jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket tükrözik. Mind a tudományos ismeretek, mind a

jogszabályok módosulhatnak – sőt a járványügyi helyzet is változhat – ezért érdemes az alább említett weboldalakon időről időre tájékozódni. Példaként említjük, hogy az afrikai sertéspestisre vonatkozó uniós szabályozás a közelmúltban teljesen megújult.

Ajánlott irodalom:

- Varga János, Tuboly Sándor, Mészáros János: A háziállatok fertőző betegségei (Állatorvosi járványtan II.), Mezőgazda, 1999, 361-364. oldal
- Varga János, Rusvai Miklós, Fodor László: A háziállatok fertőző betegségei, MÁOK Kft., 2018, 387-390. oldal

Vonatkozó jogszabályok:

- Az Afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003.(VIII.22.) FVM rendelet;
- A Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzésére és az e betegségekkel szembeni védekezésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről
- A BIZOTTSÁG (EU) 2021/605 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE az afrikai sertéspestisre vonatkozó különleges járványvédelmi intézkedések megállapításáról

Utasítások:

- ASP Mentésítési Terv (országos főállatorvosi határozattal került kiadásra, a hatályos változat mindig megtalálható a Nébih ASP gyűjtőoldalon)
- A vaddisznóállomány szabályozásáról szóló Nemzeti Akcióterv (az ASP Mentésítési terv részeként került kiadásra)
- ASP Készenléti Terv (letölthető a Nébih weboldaláról, a linket lásd alább)
- Fontosabb weboldalak:
- a Nébih ASP gyűjtőoldala
- <https://portal.nebih.gov.hu/afrikai-sertespestis>

Fertőző állatbetegségek Készenléti Tervei a Nébih weboldalán belül

- <https://portal.nebih.gov.hu/-/ferতোzo-betegsegek-keszenleti-tervei>

Az EU hivatalos weboldalának ASP-re vonatkozó oldala

- https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/asf_en

Dr. Földi Zsolt

Genetikai vizsgálatok szerepe a trófeás kérődző fajok fenntartása és vadászatuk tisztaságának megőrzése érdekében

Bűnüldözés és konzerváció biológia... Többek között ez a két terület is azok közé tartozik, amiben a genetikai vizsgálatok új és áttörő eredményeket, illetve lehetőségeket biztosítanak. De hogyan is kapcsolódhatnak mindezek a hazai vadászathoz valamint vadfajaink állományának minőségi megőrzéséhez?

Azt mondják, ahol fát vágnak, hullik a forgács... Ahol megjelenik a pénzben (is) kifejezhető érték és érték-teremtés, az előbb vagy utóbb a bűnözők/bűnözés céltáblájának részévé is válik. A vadon élő állatok esetében talán a legnyilvánvalóbb összefüggést sokak számára az orvvadászat jelenti, ami nemzetközi szinten is problémát okozó, a veszélyeztetett, illetve a gazdaságilag jelentős fajokat egyaránt érintő, törvénytelen jelenség. A vadvilággal kapcsolatos bűnözés ugyanakkor rendkívül összetett. A bűncselekmények és a büntető-eljárások országhatárokon nyúlnak át, kiterjednek a védett fajok illetve a belőlük készített (sokszor hamisított) biológiai termékek/anyagok illegális kereskedelmére, a különféle fajok illegális szállítására, földrajzi eredetének meghamisítására, az élelmiszerbiztonságra vagy akár a speciális (illegális) hatóanyag-tartalmú, tradicionálisan „gyógyhatású”-nak tartott készítmények összetételére. Az emberek közvetlen sérelmére elkövetett bűnesetek felderítésében már több évtizede alkalmaznak különféle genetikai vizsgálatokat. Élő környezetünk megóvása és védelme azonban napjainkra az állati jogok érvényre jutását, azok jogkövetkezményekben megnyilvánuló bizonyítási igényét is felerősítette, ami a bűnügyi-igazságügyi eszköztár nem-emberi vonatkozásokra történő kiterjesztését is magával hozta.

A vadon élő állatok esetében a csekély visszatartó erőnek köszönhetően – alacsony a bűncselekmény bizonyításának kockázata – az elkövetők

gyakran még napjainkban is látensek maradhatnak, illetve az elégtelen vagy szakszerűtlen bizonyíték gyűjtés-bizonyítás miatt mentesülhetnek a felelősségre vonás alól. A nemkívánatos cselekmények nem kellőképpen hatékony visszaszorítása, megelőzése nem csak meg nem térülő gazdasági károkat okoz, hanem az adott állomány (szaporodás-közösség) minőségének romlásához is hozzájárulhat.

Ha egy adott területen fellelt, feltételezeten bűncselekményből származó állati maradványt össze tudunk kötni egy esetleges gyanúsítottal talált torzóval, vér- vagy szőrmintával, ha az illegálisan lőtt trófeát adott populációhoz vagy tájegységhez tudjuk kapcsolni, illetve ha egy kérdéses hűskészítményről meg tudjuk állapítani, hogy mennyi és milyen fajú egyed/ek/et használtak fel az elkészítéséhez, meglehetősen sok bűncselekmény felderítéséhez járulhatunk hozzá. Habár az orvvadászat mértéke a fajtól függően – pl. a szarvasok és a „hátizsak méretű” őzek esetén – eltérő mértékű látenciával bír, a bizonytalan becslések mellett is biztosak lehetünk abban, hogy az orvvadászat visszaszorításában jelentős eredményeket érhetünk el.

Fenti célokra a bűnügyi genetika kiválóan alkalmas megoldásokat kínál, ezért a világon szinte mindenhol nagy az érdeklődés/kereslet ezen módszerek hasznosítására. Több faj esetében (pl. fehérfarkú- és őszvérszarvas, USA) már standard genetikai tesztek fejlesztése is folyamatban van. Az európai trófeás kérődzők esetében napjainkig viszonylag kevés, megfelelően megalapozott vizsgálat történt, így a széleskörű alkalmazás még nehézségekbe ütközik.

Rendben, a genetika... De hát miért éppen a „bűnügyi genetika”? És egyáltalán, mi is az a bűnügyi (igazságügyi) genetika?? Azok az eljárások (nem kizárólag csupán a büntető eljárások),

melyek valamilyen jogkövetkezmennyel járnak, gyakorlatilag már a legelső lépésektől kezdve speciális jogi- és szakmai követelményeknek kell, hogy megfeleljenek. Ezek ismérveivel a bűnügyi tudományok foglalkoznak, és az alkalmazott társtudományoknak az általuk meghatározott irányelvekhez és (jog)szabályokhoz igazodó módszertant és gyakorlatot kell követniük. Ennek során a jogalkalmazói kérdéseket tudományos kérdésként megfogalmazva keresnek választ a tárgyi bizonyítékok kapcsán felmerülő feltételezésekre. Megállapításait, kutatási eredményeit nemcsak a tudományos közvélemény keretei között kell indokolniuk és fenntartaniuk, hanem sokszor a bírósági tárgyalótermekben is, nemegyszer a vádlott szemébe nézve. Mindezek korántsem teátrális és látszólagos különbségeket jelentenek. Az alkalmazott, „általános” tudományos módszertanok hasonlósága vagy egyezése mellett az eredmények értelmezése egy adott feltételezés kapcsán – pl. a biológiai egyed származása, leszármazása – az akadémiai területeken és a közgondolkodásban is „csupán” szakmai, tudományos vitát generál, de a jogszolgáltatás során az igazságügyi genetikusok véleménye, szakmai vitája eredendően közvetlen jogkövetkezményekkel is jár. Fentiek figyelembevételével belátható, hogy az igazságügyi felhasználás az „általános”, a tudományos kutatásokban gyakran alkalmazott

és elfogadott feltételeknél szigorúbb követelményeket – megismételhetőség, standardizálás, speciális validálások – jelent.

De hát akkor mi köze van mindehhez a konzerváció biológiának? Mivel a bűnügyi tudományokat – korábban, de sokszor még napjainkban is – meglehetősen az ember-központúság jellemezte. A figyelem, a jogszabályi háttér megfelelő kialakítása, az erőfeszítések és az anyagi erőforrások ráfordítása az állatokat vagy a vadvilágot érintő illegális, romboló, károsító cselekményekkel kapcsolatosan kisebb mértékben érvényesültek. A vadászat tisztaságának megőrzéséhez szükséges feltételrendszer és jogkörnyezet folyamatos fejlődése, illetve annak közgondolkodás részévé való válása azonban egyre nagyobb igényt támaszt a bűnügyi genetika felé is. A molekuláris módszerek általános használatba vételével a genetikai tudás felhalmozása már nemcsak az ember, hanem a legkülönbözőbb fajok felé is kiterjedt.

A konzervációbiológiában alkalmazott genetikai kutatások – bár azok főleg a védett fajok megőrzésével foglalkoznak – hazánkban a jól ismert trófeás vadakat (pl. szarvas, őz) is érintik. Az állományokat veszélyeztető „belső” tényezők genetikai hátterét a sejtmagban és a sejtek energia-háztartásában szerepet játszó mitokondriumok örökítő anyagának vizsgálatával tárhatjuk fel. Ezek egy része azonban célzott körültekintéssel, az igazságügyi alkalmazás feltételrendsze-



Fotó: Fülöp Bálint

rének való megfeleltetéssel a jogesetekben felmerülő kérdések és feltételezések megválaszolására is alkalmas. Mivel a jogviták jelentős része egy adott egyed faji- és populációbeli hovatartozását, egyediségének megállapítását érinti, elengedhetetlen a releváns szaporodási közösségek genetikai hátterének adekvát feltárása. Sokakban felmerülhet az a kérdés, hogy az általánosan elterjedt vizsgálómódszerek és jelek akkor miért nem elegendők, vagy megfelelőek?

A válasz viszonylag egyszerű... A jogalkalmazói követelményrendszernek megfelelő információ (bizonyíték) biztosításához az alapadatok megszerzésénél is azonos módszereket kell alkalmazni, mivel ennek hiányában közvetlenül levonható következtetések nem állapíthatók meg. Tehát, ha egy egyed (trófea) azonossága megkérdőjelezetté válik, annak eldöntéséhez az érintett/feltételezett szaporodási közösség azonos módon történő vizsgálata szükséges. Ennek hiányában a megválaszolható információ csupán „tájékoztató jellegű” tud lenni. A bűnügyi genetika ezért sajátosan, csak speciális követelményeknek megfelelő kiegészítésekkel tudja adaptálni a konzervációs biológiai ismereteket, ugyanakkor a konzervációs biológia teljes mértékben képes hasznosítani a bűnügyi genetika adatait.

A mitokondriális örökítőanyag (DNS - dezoxiribonukleinsav) szekvencia elemzésével az anyai leszármazási vonalokról kaphatunk információt, mivel a mitokondrium kizárólag anyai ágon öröklődik. Ilyen génszakaszok vizsgálatával találták meg többek között a szibériai- és európai őz jégkorszaki kereszteződésének bizonyítékát, aminek nyomai még ma is fellelhetők a lengyel állományban. Ezek a módszerek segítettek továbbá a távoli populációkból történő betelepítéseknek az állomány életképességére gyakorolt hatásának a vizsgálatában is. A XX. század elején magyar és német területekről állományfrissítés céljából egy norvég szigetre gímszarvasokat telepítettek. Az ottani populáció ezután növekedésnek indult, a ma ott élő egyedekben pedig genetikailag és morfológiailag is jelen van az az „idegenhonos” leszármazási vonal, ami a betelepítési akció sikerességéről tanúskodik.

Genetikai módszerekkel az egymástól jól elkülönülő alfajok felderítése, azonosítása és a po-

puláción belüli genetikai változatosság felmérése is megvalósítható, így ugyancsak hasznos az állományfrissítés céljából történő betelepítések tervezésénél. Az előbbire jó példa az európai őz Olasz- és Spanyolország területén élő alfajainak elkülönítése, utóbbira pedig a mitokondriális DNS egyes szakaszainak elemzése a hazai gím- és a dámszarvas populációkban.

Sejtmagi markerek vizsgálatával az egyedi szintű azonosításon felül szintén lehetséges a populációk és leszármazási vonalak megkülönböztetése. Ilyen kutatások során tárták fel például a svéd őz állomány eredetét, vagy fedték fel a skandináv gímszarvasok esetében a korábban bekövetkezett „palacknyak hatást”, mely bizonyította, hogy az eredeti állománynak csak egy szűkebb része szaporodott tovább.

Hasonló kutatások a populációkon belüli, illetve azok közötti változatosságot, valamint az élőhely feldarabolódásának és elszigetelődésének következményeit gímszarvasoknál és őzeknél egyaránt vizsgálják. Mai világunkban a különféle emberi tevékenységek – pl. fakitermelés, autópályák építése – sokszor az egyéb környezeti tényezők változásánál nagyobb mértékű hatást is képesek a fajokra gyakorolni, ezért szükséges tudnunk, hogy pontosan milyen módon és milyen mértékben befolyásoljuk ezeket az ökológiailag és gazdaságilag is fontos állományokat. Az előbb említett jelenségek beszűkíthetik az egymással egy területen ténylegesen szaporodni képes egyedek számát – például nincs átjárás az autópálya két oldalán lévő erdő között – ezzel növelve az egyedek beltenyésztettségét, ami a káros mutációk felszaporodáshoz, így és az állományok romlásához, a különféle betegségekre való nagyobb érzékenységre vezethet. Ennek következménye nemcsak az állomány fogyásában tapasztalható, de kihatással lehet akár a trófea minőségére is. Az állomány változatosságának az életképességgel való összefüggését az európai őznél is vizsgálni kezdték. Franciaországi eredmények azt mutatják, hogy a populációba nemrég importált magyar génállomány sikeresen képes kompenzálni a beltenyésztés káros hatásait. A megbízhatóbb eredmény érdekében a populációk közötti génáramlás vizsgálatánál a sejtmagi- és mitokondriális génszakaszok vizsgálata egyaránt javasolt, a két



Fotó: Fülöp Bálint

módszer ugyanis kiegészíti egymást. A szibériai és európai őz esetében a hibridizációt már csak a mitokondriális szekvenciák alapján lehetett igazolni, a kereszteződés nyomai a vizsgált sejtmagi szakaszokon nem voltak fellelhetők.

Egy gólya vagy egy ember lelővése... Sok ember számára ez bizonyára nem tűnik összehasonlíthatónak, kriminalisztikai szempontból azonban mindkettő bűncselekmény. Az emberölés triviális. De, hogy mennyit ér egy gólya élete, az az adott társadalom érzékenységtől függ. A vadászható fajok esetében ugyanakkor már az engedélyek hiánya és a vonatkozó előírások megszegése is jogkövetkezményeket von maga után. Az igazságügyi vadvilági genetika egyik fő feladata ezért a tisztán, törvényes úton elejtett vad elválasztása az illegális módon vagy tilalmi időben elejtett vadtól. A vadon élő állatokat érintő igazságügyi esetekben a genetikai módszereket főleg a különböző helyszíneken talált bizonyítékok – például erdőben fellelt torzó és a feltételezett elkövetőn (lehet éppenséggel kutya is), illetve annak használati tárgyain lévő biológiai anyagmaradványok – összekapcsolásához használják. A feltett kérdések megválaszolásához leginkább egyedi-, de legalább faji-, ivari- illetve populáció-szintű azonosítás szükséges. Bizonyos országokban (pl. Egyesült Királyság, Magyarország) a trófeás állatok vonatkozásában egyes módszerek ugyan használatban vannak, de ezek némelyike csupán korlátozott – nem kellőképp megbízható eredménnyel járó vagy túl körülményes – mértékben alkalmas az általános gyakorlatban történő felhasználásra.

A vadászat tisztaságának megőrzése, valamint adott területek vadállományának védelme érdekében megbízható, hitelesített, az egyedek és populációk szintjén egyaránt felhasználható genetikai módszerek kifejlesztése napjainkra elengedhetetlené vált. Induló genetikai kutatásainkkal olyan módszereket kívánunk kidolgozni őzre, muflonra, gím- és dámszarvasra, melyek egyaránt alkalmasak mind a jogvitákkal és jogkövetkezményekkel járó, külső veszélyeztető tényezők (pl. orrvadászat és egyéb illegális tevékenységek, esetek) megoldására, mind pedig a belső veszélyeztető tényezők (pl. beltenyésztéses állományromlás és hibridizáció) időben történő felderítésére, mérlegelésére és megelőzésére.

A fejleszteni kívánt vizsgálómódszerek használatát, az igazságügyi alkalmazás követelményrendszerének megfelelő, (büntető)jogi esetekben való alkalmazás mellett a vadállomány megfelelő genetikai fittségének monitorozása is megvalósítható. Ha a jogeljárásokban az elkövető a szakértői bizonyítékok alapján megalapozottan orrvadászként büntethető, a köztudatban a megoldott esetekkel arányosan preventív, visszatartó hatás jelenik meg. Mindezek mellett az állományromlással fenyegető tényezők vizsgálatára is megfelelő eszközt alkalmazhatunk, így jutva közelebb a probléma okának feltárásához és a megfelelő kezelési terv kidolgozásához.

*Zorkóczy Orsolya, Lehotzky Pál,
Pádár Zsolt, Zenke Petra*

Madárodúk és etetőők kihelyezése

2020-ban a 2021-es „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás előkészítését és programjait szervező Egy a Természettel Non-profit Kft. meghirdette az „Egy a Természettel Madárodú Kihelyezési Akcióprogramot”, amelynek lebonyolításában Pest megyében az OMVK Fővárosi és Pest Megyei Területi Szervezete is közreműködött.

A program keretein belül olyan állat- és madárbarát iskolák jelentkezését vártuk, akik szívesen vállalták egy vagy több madárodú és/vagy madáretető kihelyezését és karbantartását az iskola területén.

A program lényege volt, hogy a fiatal iskolásokat inspiráljuk a vadon élő madarak megfigyelésére, gondozására, ezzel is fejlesztve a madár- és természetvédelmi ismereteiket. Pest megyén belül összesen 23 általános és/vagy középiskola számára szállítottunk ki madárodúkat és madáretetőket.

Minden iskola tanárai és diákjai nagy örömmel várták és fogadták az igényes kivitelű odúkat és etetőket. A beérkezett fotódokumentációk alapján a kihelyezések is sikeresen megtörténtek.

A járványügyi vészhelyzet miatt sajnos az iskolák területére nem léphettünk be, így a kihelyezésben nem tudtunk közreműködni, de minden iskola részéről megkaptuk a kihelyezés megtörténtéről szóló fényképes dokumentációt. Mára már arról is kaptuk a tájékoztatást, hogy van már olyan odú, amelynek lakója is van, akinek lelkes fészeképítéséről videófelvétel is készült.

Mi is reméljük, hogy ezzel az akcióprogrammal sikerült a diákok figyelmét felkelteni és ezáltal az érdeklődésüket a körülöttünk élő madarak és állatok világára irányítani.

Nyész Cintia

Nagyon jó, hogy az iskolánk madáretetőket kapott, így segítve az itt telelő madarak életben maradását. Már fel is rakták az etetőket a fákra, amelyek nemcsak szépek, de hasznosak is. Én már láttam a madáretetőkben jégmadarat, cineget, meggyvágót és rigót. Remélem, hogy még sok madár találál a kihelyezett élelemre s így túléli a telet.

Egy lelkes diák köszönő levele

Iskolánk az Országos Magyar Vadászkamara Fővárosi és Pest megyei Területi Szervezetének felhívására reagált. Igényeltünk és kaptunk 4 db madárodút, a négy iskolaudvarba. Nagyon örültünk a lehetőségnek, mivel így Madárbarát Udvaraink tovább színesedhettek. A gyerekek mindenhol nagyon örültek a szép odúknak és lelkesen várják lakóikat

Egy kedves Tanár köszönő levele



Fotó: Darai Katalin



Fotó: Tóth Zoltán

Bodrogi Gyula Inárcson



Nem túl gyakori alkalom, hogy Bodrogi Gyula, a Nemzet Színésze - és több kitüntetéssel Kossuth-díjas valamint Jászai Mari-díjjal kétszeresen is elismert színművész - a fia, Bodrogi Ádám inárcsi szállodájában megjelenik, pláne interjút ad. Emiatt is megtisztelő, hogy 2021. május 10-én, a Madarak és Fák Napján stábunk kérésére leutazott Budapestről, és egy órányi időt eltöltött a Bodrogi Kúria kertjében. Miért pont vidéki interjút kértünk tőle? Mert megígértük neki, hogy miközben beszél, őzek fogják körül venni, körbe sétálni, és ehhez a filmes illúzióhoz nyilván zöldövezet szükségeltetik. Nem írtunk forgatókönyvet, nem játszott rá az izgó-mozgó állatok között üldögélő vadász szerepére (nem is vadász öltözetben jött), nem kapott sminket, világítást az arcára, nem engedte magát rendezni, inkább spontán beszélgettünk, mégis a természetnek és az ő természetességének köszönhetően pár percnyi játékot - talán nem túlzás - játékfilmet forgattunk vele. Erre erősített rá az is, hogy akarva-akaratlanul lepillantott a csodálatos őzbak és sutája felé, mintha nekik beszélne, velük akarna szót érteni: miközben

azok még ott sem voltak, mert csak a stúdióban kerültek a képre.

És miről mesélt e jeles napon ezeknek a csodás élőlényeknek? Elsősorban arról, hogy már gyermekkorában nagyon közel került a természethez. Veszprémben, Pápán, Érdligeten nőtt fel, és ennek is köszönhető, hogy a természetet tartja az igazi otthonának, az igazi lakásának, mert - ahogy mondja - az ember az eső meg a szél ellen bebújik egy kis városi lakásba, de az igazi élet a természetben van. Szerencsésnek tartja magát, hiszen mind fia, mind unokái nagyon szeretik és tisztelik a természetet, amelyet bizonyít a családjuk által létrehozott Bodrogi Kúria környezete is. Az Országos Magyar Vadászkamara által a Magyar Vadászok Nagykövetének felkért Bodrogi Gyula beszélt arról is, hogy Magyarországon szeret vadászni és hogy minden vadásztársaság szívére-kedvére való. Kiemelte, hogy a magyar vadgazdálkodás, annak oktatása és gyakorlata világhírű, és hogy ennek a tudásnak is köszönhető a magyar vadászok külföldi presztízse, illetve ennek eredménye meglátszik a magyarországi vadállományon és vadászaton is. A vadgazdál-

kodás érdemének tekinti, hogy „mindig van az erdőben vad, mindig van a vadnak étel, ital, víz, só, tehát a vadászok gondozzák a természetet”. Amikor eljön az ideje, és egyik-másik egyedet ki kell venni a csoportból, az is a természet egyensúlyának megteremtését szolgálja. Határozottan hangsúlyozta, hogy „a vadászoknál jobban senki nem szereti az állatokat”!

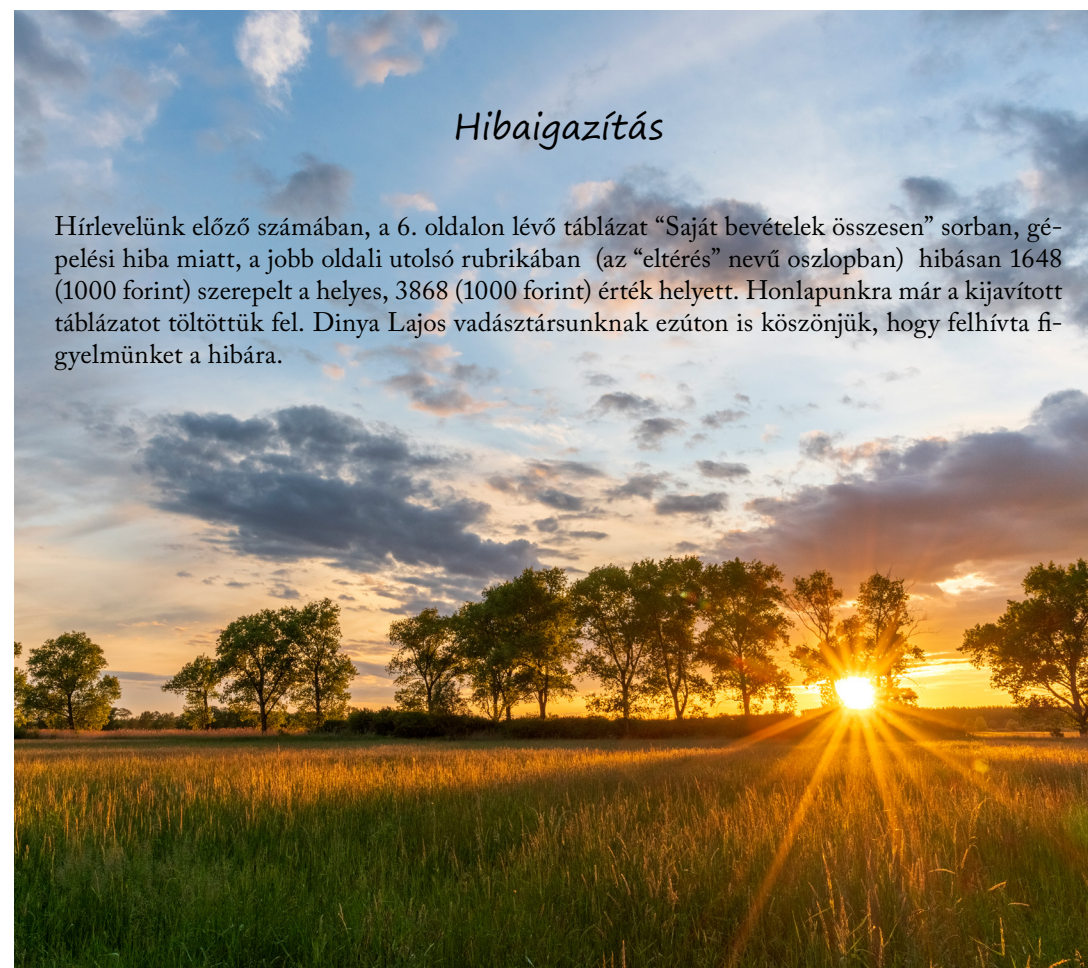
A beszélgetés filmváltozatában - a ráckevei KisdunapArt Stúdió vezetőjének, Cserna Gábor vágónak köszönhetően - őzek sétálgatnak az élő művészlegenda körül. Az őzekről készült felvételek különleges helyen, Inárcshoz közel, az Expo Press „erdei stúdiójában” készültek, és mindegyik állat vadon él, tehát nem vadfarmon és nem vadaskerti, vadasparki vagy állatkerti körülmények

között, és még csak nem is kaptak kiképzést, vagyis ember sohasem érintette őket. Ez az erdő ún. pihentetett terület, ahol a helyi vadásztársaság kizárólag ősszel és télen űzi a vadat, még a szárnyas és szőrmés kártevőket sem irtják. Ennek a nyugalomnak tudható be az őzek, vaddisznók és dámszarvasok természetes viselkedése, illetve bizalma akár fényes nappal is a „stúdiódíszlet” és a kihelyezett, de folyamatosan felügyelt videokamerák (nem vadkamerák!) iránt. Példaértékű ez az együttműködés erdőgazdálkodók, vadászok és az Expo Press munkatársai között, amelynek - remélhetőleg - további szép eredményeiről is be tudunk majd számolni.

Torma Szabina

Hibaigazítás

Hírlevelünk előző számában, a 6. oldalon lévő táblázat “Saját bevételek összesen” sorban, gépelési hiba miatt, a jobb oldali utolsó rubrikában (az “eltérés” nevű oszlopban) hibásan 1648 (1000 forint) szerepelt a helyes, 3868 (1000 forint) érték helyett. Honlapunkra már a kijavított táblázatot töltöttük fel. Dinya Lajos vadásztársunknak ezúton is köszönjük, hogy felhívta figyelmünket a hibára.



Fotó: Fülöp Bálint

VADÁSZATI -TERMÉSZETISMERETI NYÁRI TÁBOROK KATALINPUSZTÁN



LÁNYOK ÉS FIÚK FIGYELEM!

Idén is sok érdekes és izgalmas programmal várjuk a 8-14 éves gyerekeket vadásztáborainkba!

A táborok helyszíne: Ipoly Erdő Zrt. Katalinpusztai Kirándulóközpont és Erdei Iskola.

Időpontok:

Dr. Szederjei Ákos vadásztábor: 2021. 07. 26 – 08. 01-ig 7 nap 6 éjszaka

Nadler Herbert vadásztábor: 2021. 08. 02 - 08-ig 7 nap 6 éjszaka

Programjainkból: vad és vadnyomismeret, erdő és vadgazdálkodási ismeretek, esti vadlesek, íjászat, solymászat, kisállat bemutató, vérebvezetés, tanösvény túra, éjszakai túra, vadászkiert jelek és vadászati módok megismerése, teríték készítés és vadásszávatás, vadász hagyományok megismerése, vadászati emlékhelyek felkeresése, trófeabírálat, állat és növényismeret, állathang felismerés, kézműves foglalkozások, vetélkedők, játékok, sportversenyek és izgalmas csapatjátékok.

A részvételi díj: 55000,- Ft/fő.

Bővebb információ és jelentkezés a
info@negyevszakprogram.hu címen vagy

Kemenes Rita (06-20-451-9053) és Kemenes Miklós (06-20-252-3686)
táborvezetőknél lehetséges.



EGY A TERMÉSZETTEL

VADÁSZATI ÉS TERMÉSZETI VILÁGKIÁLLÍTÁS

**A VILÁG LEGNAGYOBB
TERMÉSZETI KIÁLLÍTÁSA 2021-BEN**

KUTYABARATI
ESEMÉNY



2021. Szeptember 25. – Október 14.

HUNGEXPO, BUDAPEST

BEMUTATKOZNAK A VILÁG ORSZÁGAI VILÁGBAJNOK TRÓFEÁK KÜLÖNLEGES
VADFAJOK A VADÁSZAT EZER ÉVE A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN SOLYMÁSZ- AGARÁSZ- ÉS
ÍJÁSZBEMUTATÓK TERMÉSZET ÉS VADGAZDÁLKODÁS ELLENSÉGÜNK: AZ ORVVADÁSZ
NEMZETI PARKOK KINCSEI MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KIÁLLÍTÁSI AKVÁRIUMA
KONFERENCIÁK, ELŐADÁSOK, TUDOMÁNYOS RENDEZVÉNYEK A FENNTARTHATÓSÁGRÓL
VADGASZTRONÓMIAI SÉTÁNY DOG SHOW - BEMUTATKOZNAK A VILÁG KUTYÁI VIRTUÁLIS
VALÓSÁG JÁTÉKOK, SÓLYOMSZIMULÁTOR KIÁLLÍTÁSOK, KONCERTEK, FILMEK, KULTURÁLIS
PROGRAMOK, IZGALMAS LÁTNIVALÓK VÁSÁROK: FEHOVA+ ÉS OMÉK LOVAS PROGRAMOK

Geo-Vadriasztó

...ahol nem a nyúl az úr!

Magyar fejlesztésű és gyártású vadriasztó

A Geosan Kft. legújabb fejlesztése a Geo-Vadriasztó készítmény. Folyékony, vízdíszítható koncentrátum, mely a kezelt kultúráktól hatékonyan tartja távol az apró- és nagyvadakat egyaránt. Kettős hatásmechanizmusa az elsődleges ízérzékelésből és az azzal összefüggő szagértékelésből áll. A szer a vad első próbálkozása során a kellemetlen ízével, rágási tulajdonságával éri el riasztó hatását, ami a továbbiakban már az asszociált szaghatás alapján is távolmaradást eredményez.

A termék használható bármely szántóföldi kultúrában, elsősorban napraforgóban, kukoricában és repcében.

A **Geo-Vadriasztó** készítményünk négyéves fejlesztés és kutatás gyümölcse, és a Nébih engedélyeztetési folyamatában zajló kísérletekben kimagasló eredményeket produkált, mind a kontrollterületekhez, mind pedig a piacon található egyéb kemikáliákhoz képest!

Bár a termék fejlesztése során elsősorban arra törekedtünk, hogy a nyúl és az őz okozta károsítások mértékét csökkentsük, a kísérletek során egyéb meglepő ered-

ményeket is kaptunk. A kukorica vetése után a földre permetezve távol tartotta a vaddisznót, hatékony védelmet jelentett mezei pocok és egér ellen is, valamint a **Geo-Vadriasztóval** csávázott vetőmagot nem kaparta a fácán és a varjú sem, a tücsök károkozásáról nem is beszélve.

A készítményt a vegetációs időszakban a szántóföldi kultúrák zöld hajtásainak védelmére preventív jelleggel célszerű kijuttatni állománypermetezéssel, 1 liter/ha dózisban, 80–300 liter vízzel törté-
nő hígításban. Kijuttatás időpontja: 2-4 leveles állapottól virágzás megkezdéséig 14–21 naponta, legfeljebb 3 alkalommal. Nagy táblák esetén megoldást jelent a szegélykezelés is, minimum 20 méter szélességben alkalmazva.

Termékünket tapadásfokozó adjuvánssal láttuk el.

Egyszerű felhasználása és hatékonysága révén a felhasználók/gazdálkodók bizonyára szívesen fogják alkalmazni vetésterületeiken. Széles tartományban hígítható (80–300 liter víz), ami lehetővé teszi többféle permetezőgép használá-



tát, így nem szükséges egyéb beruházást végrehajtani. A Geo-Vadriasztó megfelelő és megfizethető alternatíva mind a vadászatra jogosultnak, mind pedig a gazdálkodónak!

A továbbiakban felmerülő kérdéseivel kapcsolatban keresse termékforgalmazónkat vagy vadgazdálkodási tanácsadónkat, **Kasnyik Gábort** az alábbi elérhetőségek egyikén: telefon: +3630/2186-420, kasnyik.gabor@attendsa.hu

Attend SA Kft
5700 Gyula, Szent József u. 1.
+3670/5408-022
office@attendsa.hu
www.attendsa.hu

Geosan Környezetvédelmi Kft
1118 Budapest,
Brassó út 169-179. G. ép. fsz. 2.
+3630/870-6410
geosan@geosan.hu
www.geosan.hu

HUBERTUS VADÁSZISKOLA



VADÁSZVIZSGÁRA FELKÉSZÍTŐ TANFOLYAM



TANFOLYAM HELYSZÍNEI:

- Pest megye: **Gödöllő**
- Tolna megye: **Iregszemcse Csehipusztá, Varga tanya**



TANKÖNYVEK

Vadásziskola + DVD melléklet 9990 Ft

Amit a fegyverismereti vizsgán tudni kell: ... 3990 Ft

A vadászvizsga írásbeli tesztkérdései

és képanyaga 3500 Ft

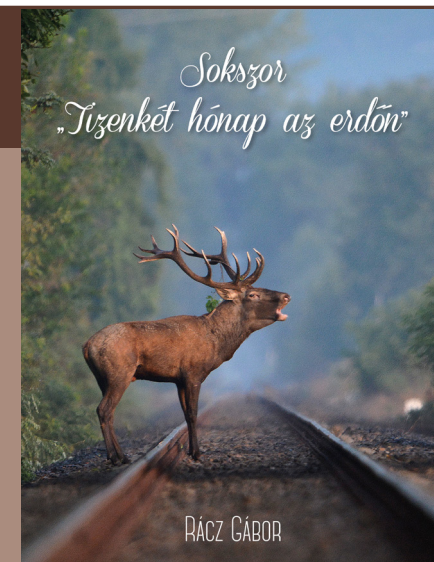
További információ a honlapunkon!

Tel.: (+36-28) 610-975 · www.hubertusvadasziskola.hu · www.hubertus.com

MEGRENDELHETŐ

Rácz Gábor nagysikerű könyvének a
Sokszor „Tizenkét hónap az erdőn”
új bővített kiadása

www.denesnatur.hu



Főszerkesztő: Pető Zoltán • A szerkesztőség tagjai: Guzsik Alfréd, Rácz Gábor, Nyeső Cintia,
Dr. Lehotzky Pál • Nyelvi lektor: Nemesbüki Mária • Címlapfotó: Fülöp Bálint
Megjelent 12 000 példányban • Nyomás: Elektroproduct Nyomdaipari Kft,
Szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Nádor u. 34.
Tel: (06-1) 311-9608; e-mail: pest@omvk.hu

JÓ VADÁSZATOT!

